

ljude kaj verjel, kdo bo na njih besedo kaj zaupal, če bojo — kakor je misliti — Cesar sklenili, da imajo tudi kmetje svoje poslanike na državni zbor (Reichstag) poslati in za sosesko govoriti! Takó zamorejo nekateri hudobneži celo sosesko omadeževati, jo ob dobro ime pripraviti in ji škodovati!

Kdor misli, da je razvujdanost svobodnost (frajost), je nevreden svobodnosti, in sam sebe pripravi ob pravice, katere postave vsakemu svobodnemu pa mirnimu podložniku delijo. Le tam je svobodnost, kjér gospod in kmet, bogat in revin, star in mlad, in slednji stan svoje pravice pa tudi svoje dolžnosti pozná, pa tudi pravice svojiga bližnjiga spoštuje, in tistiga, od kteriga misli, da mu jih krati, pri postavnih gospodkah zatoži, nikdar pa pravice s silo in razbojništvom ne iše.

Vsaciga pametniga in dobriga domorodca sveta dolžnost je, neumne podučiti, zmešane razjasniti in tako za mir in pokoj skrbeti.

Kdor ljudstvu pravi, da konstitucija je puntarija in da zdej ni nič postav in pravic več, — kdor ljudstvu pravi, da bojo po konstituciji davki povikšani, — kdor ljudstvu pravi, da konstitucija véro podkopuje: ta je puntar in šuntar, in Judež Iškarjot svojiga Cesarja, svoje domovine — naj bo kakoršni-ga stanú si bodi! — On je začetnik vsiga hudiga, ki iz taciga šuntanja izvira, in je tedej še večiga kaznovanja (štrafanja) vreden, kakor ti, ki so le od njega zapeljani.

Ena izmed več družih dobrot, ki bojo — kakor terdno upamo — kmeta po novi vladbi zadele, bo tudi ta, da bojo soseske novo osnovo dobile, po kateri bojo zamogle svoje reči po svoji volji poravnati.

Pričakujemo tedej mirno in zaupanja polni, da se bo neizrečeno veliko in obširno delo, dobro prevdarjeno, od nove vladbe izpeljati zamoglo! Novi minister Pillersdorf so 26. dan pretečeniga mesca sami na znanje dali, da je polajšanje kmetiškega stanú eno izmed nar poglobitviših opravil nove vladbe (Verbesserung der Lage des Landvolkes ist ein Gegenstand der gespanntesten Aufmerksamkeit der Regierung).

Pametni in pošteni kmetje, kterih je v vsaki soseski dovelj, naj si tedej na vso moč prizadevajo, neumne podučiti, nevarne svariti, in če to nič ne pomaga, jih gosposki oznaniti, da tudi njih v veliko škodo ne pripravijo.

Odkritoserčin prijatelj slovenskih kmetov.

Misli in vošila

nekterih posestnikov kmetiškega stanú zastran prihodnjih državnih naredb.

Iz Tersta.

Z nedopovedljivim veseljem so vse dežele avstrijske države, so prebivalci vsih stanov sprejeli ukaz (Patent) našiga presvitliga Cesarja od 15. sušca, — ukaz, kteri avstrijsko državo na novo prerodi, in prebivalce vsih dežel in vsih stanov s terdnim nezveljivim vezilam zloznosti, edinosti in ljubezni do občne domovine in do našiga presvitliga Cesarja objame.

Nas ude kmetiškega stanú je sosebno tretji odstavek imenovaniga ukaza močno ganil, ki nam zagotovi, da je poklic odbornikov deželnih stanov že napovedan, v kterih zboru se imajo nove državne nardbe do gotoviga dognati, namreč, da se imajo posamezne naprave in postave za vladijo dežel pogovoriti, presoditi, in po tem podložiti v poterjenje Njih Cesarški Svitlesti. Po tem takim imamo tedej dočakovati imenitne premembe ali predelovanja mnogih zastaranih, zarujevenih, današnjemu času ne več pristojnih naredb in postav, — in pričakovali jih bomo v zloznosti in edinosti, med tem

pa tudi verlo varovali mir domovine in pošovanje dozdaj veljavnih postav, kér smo živo prepričani, da bodo odborniki deželnih stanov v velikim zboru na Dunaji prerjenje državniga zakona in predelovanje raznih postav serčno, skerbno in urno dogotovili.

Le en sam pomislik se posili nekterim zastran imenovaniga véliciga zbora deželnih stanov — in ta pomislik s svojimi vošili vred bi radi krajnskimi bratom na znanje dali, operti na tiskarno svobodnost, katero so nam v prvem odstavku imenovaniga cesarskega ukaza ljudomili Cesar dovolili. Po kateri poti pa bi nek mogli svoje misli razglasiti? Naši nemški bratje imajo dokaj novic in časopisov, po kterih se bodo zdaj od vsiga pomenili. Mi imamo le svoje kmetijske in rokodelske Novice. Pa namen Novic je, vse kar kmetijstvo in rokodelstvo, in sploh kar blagostanje domovine zadene, razglasiti. Zató se nadjamo, da bodo Novice pričujoči sostavek precej v prihodnjim listu razglasile.

Po imenovanim Cesarskim ukazu bodo poklicani odborniki deželnih stanov s pomnoženim številom namestnikov mestnjanskega (purgarškiga) stanú, gledaje na obstoječe deželske naprave. Nadjamo se in vérjemo, da po mislih ljudomiliga Cesarja, in gledaje na prirojene neoskrunljive pravice vsakiga človeka, in na napredovanje v brihtnosti pri vsih stanovih — imamo tudi mi kmetje pridruženi biti temu stanú, ki je za duhovšino in za žlahtniki tretji stan državnikov (Staatsbürger); zakaj silno veliko je ležeče na tem, da pri takim nasledkov polnim opravilu, kakor bo presojenje in uterjenje občnih državnih naredb, tudi kmetiški stan, ki svoje notranje in vnanje življenje in svoje potrebe sam nar bolj pozná, kaj govoriti ima.

Dozdi se nam tedaj, da bi dobro bilo, ako bi naši bratje kmetiškega stanú po kantoniš prošnje deželnim vladarstvom podali v naklon, da bi se berž volitev odbornikov za kmetiški stan vpeljala, in mislimo, da bi posestniki pod vodstvom kantonskih gospod in duhovnikov za vsak kanton od nar manj deset tavežent duš (manjši naj bi se k večim kantonam pridružili) po dva odbornika izvolila; ti pa naj bi potem v poglobitnim mestu med seboj odbrali toliko namestnikov kmetiškega stanú, da bi njih število z namestniki drugih stanov v primeri bilo, in kteri bi se imeli k velikimu zboru na Dunaj podati. — Drugi izvoljeni pa naj bi domá v pogovarjanje in posvetovanje s sosedi in pa za dopisnike s poslaniki služili. To se vé, da odborniki morajo biti ne le pošteni, zaupanja vredni, temuči tudi prebrisani možje, ki morajo poznati deželske nardbe stanovitnih in premenljivih davkov (direkte und indirekte Steuern), zaveze kmetiškega stanú, postave i. t. d. pa tudi kar je pomanjkljiviga, napčniga, ne več pristojniga v téh rečeh. Soznanjeni bi mogli tudi biti popolnoma z nemškim in slovenskim jezikom; z nemškim zató, kér se bo v velikim zboru po nemško govorilo, s slovenskim pa, da se bojo mogli pogovoriti s svojimi sosedi, in jim vse, kar v nemškem jeziku od prihodnjih vladarskih naredb in posameznih postav pride, razumljivo dopovedati in razložiti.

To so naše misli, naše vošila. Z Bogam, bratje! *)

Spisal po mislih nekterih kmetovavcev in v njih imenu Janez Cerer.

Kótni pisaci, podpihovavci kmetov.

Kteri bravec Novic ne pomni krepkiga sostavka „Dohtar Skaza ali pravdar Sebigrahič“ v lanjskih Novicah?

*) Kér so se enake vošila že iz več dežel oglasile, gré upati, da jih bojo presvitli Cesar po mogočosti spoznili. Krajnski deželni stanovi se bodo že tudi za to reč potegnili. Vredništvo.

Kakó resnične so besede:

„Naj bolj čmerikasti kos pravdoskázata pa je njegov jezik, on je njegov meč, plug, sulica in njegovo bogastvo. Je pa njegov jezik špičast in silno gibčen, z njim on toliko luska, ropoče, ropota, poka in klepeče, de ni čudo, če tistiga, kteriga je pod koš dobil, prekucne v strašno brezno nepokoršine, hudobije in pogube.“

Kmetje, ljubi kmetje! varite se za božjo voljo taci goljufov, ki se po nemško „Winkelschreiber“, to je, kótni pisarji ali pisarji za vóglam imenujejo, sosebno v sedanjim času; varite se, pravim, sosebno v sedanjim času, zakaj zdaj je njih žetev; zdaj, ko je glavna prostiga kmeta z nepotrebnim dvomenjem (eviblanjem) napolnjena, se takimu merčesu od veselja serce reži; zdaj on podpihuje in pravico očitno krivico imenuje, de bi se kdorkoli spuntal, dobro vedóč, de potem tožbe nasledijo, ktere njegovo mavho redijo. Kakó velika grehóta je to! Pa kaj to njemu mar? — In kako bo tudi tak človek pravico ljubil, pravico, ki ga je zavolj goljufige, pijanstva ali lenóbe morebiti iz dobre službe pahnila? — Gola resnica je, de so kótni pisarji večidel izverženi cesarski uradniki, pijanstvu udani nekdanji pisarji pravdnih dohtarjev in pa — in sicer nar nevarniši — grajšinski pisarji in oskerbniki, ki so zavolj eniga ali družiga pregreška ob službo prišli.

Si žolč ohladiti in ob enim v svoji nadlogi kakošnin krajcar zaslužiti, veli tak hudobnež kmetam, de se jim, kakor se je on sam z lastnimi očmi iz grajskih bukev in pisem prepričal, velika velika krivica godí, če ravno ni nič res. Kdo mu rajši verjame, kot revni kmet?

Začne se precej z grajšino tožiti, dokler vse svoje suho in sirovo zatoži; kajti dohtar Zmota ga pri vsaki zgubljeni tožbi prepriča, de je po krivici sklenjena, de naj le naprej toži (apelira), on dobro vé, de mora dobiti. Povejte, ni le to hudóba v človeški podobi? —

Zakaj pa de se imate teh sleparjev posebno v sedanjim času varovati, bote precej slišali.

Z žalostnim sercam sim zvedil, de je nek takošnin slepar kmete v Šnepergu podšuntal, zunej štibor, to je cesarskih davkov, prihodnjič nobenih drugih odrajtovati in — razun prejemovavca cesarskih štibor — vse druge uradnike (Beamten) izpokati.

Kmetje so šuntarju verjeli, se z njim v grajšino podali in rečenim gospódam napovedali, jim, ako se v 8 dneh ne poberó, pot pokazati; oskerbniku so pa neki cló po življenji stregli. Sreča, de ga domá ni bilo. —

To vsak vé, de ne beró vsi kmetje Novíc, de tedej niso vsim znani lepi uki Novíc zastran nove vladije. Pa so jim mogle oznanjene biti undanšnje oznanila c. k. poglavarstva, de ima zared štibor in drugih davkov vse tako dolgo pri starim ostati, dokler ne bo polajšanje po gosposki očitno na glas dano, in de bodo vsi izancam enaki hudodelci zdaj brez odlašanja po stojni sôdbi (Standrecht) obsojeni in po primeri svojiga pregreška tudi ob glavo djani.

Nekteri kmetje so tako nespametni, de večkrat imenovanim puntarjem bolj verjamejo, kot natisnjenim (drukanim) cesarskim poveljem. —

Práv lepo tedej prosim: Naj jih podučí, kdor pri njih kaj veljá, v kolikšno nevarnost jih zapelje tak šuntar, de od svojiga sklepa še o pravim času odstopijo; šuntarja pa naj v oblast gosposke dajo. Pravijo, de je taci kervopivcov nekaj cló iz mést na kmete šlo, ljudí šuntat, de bi si svoje mošnjice napolnili. — Kmetje! zvežite jih, te rogovilaste cigane, in izročite jih gosposki, de prejmejo zaslužen plačilo. Sicer pa poterpljenje imejte! Gotovo bo pod novim vladarstvom boljši za vas, zakaj naš svitli Cesar so dobri, kot duša, in so prepričani, de je treba mar-

siktero reč polajšati, tode — kakor ste že slišali — to se nemore tako hitro zgoditi, ko bi pihnil. Torej še enkrat: poterpljenje, poterpljenje! —

J. Navratil.

Oglas ilirskiga poglavarstva.

Stojna sôdba (Standrecht) je že oznanjena vsim puntarskim razbojnikom!

Iz Ljubljani.

Jutro bo izverstni veliki zbor deželni stanov v Ljubljani. Mi gotovo vémo, de bojo deželni stanovi take prošnje presvitlimu Cesarju na Dunaj poslali, de bojo kmetam kakor gruntnim gosposkam, pa tudi vsacimu rodoljubnemu Slovencu práv. — Upati smémo, de jih bo, kar koli bo mogoče nova vlada vslisala. Pričakujmo tedej veselo in mirno! —

Verli Krajnci, ki na Dunaji prebivajo pa svojo domovino ne pozabijo, so poslali prošnje na deželne stanove, de naj jih v imenu krajnske dežele vladi na Dunaj pošlejo. Te prošnje zadevajo naš dragi materni jezik, slovenske male šole, šole za kmetijstvo, davke i. t. d. Bog Vas živi verle domorodce! —

V četrtek so gospodje modroslovci v Ljubljani slovesno sv. mašo z zahvalno pesmijo za podarjeno novo vladbo v Križanski cerkvi napravili, pri kteri so razun več družih gospodov tudi naš deželni poglavar Welsersheimb, kteriga cela dežela serčno ljubi in spoštuje, pričjóci bili. —

Iz dežele.

Z veseljem oznamimo, de se zdej po Krajnskem nič kaj posebniga ne sliši od puntarje in razvujzdanoosti: mir in pokoj je med nami in naj tudi ostane. —

V Krajnji znese število národne straže čez 200 glav. Tudi na Verhniki so napravili národno stražo, ktera obstoji iz 18 glav; v Postojni jih je pa neki še več. — Tako je pravo. —

Kakó bomo konstitucijo po slovensko imenovali?

Konstitucija je tudi slovenskim deželam tako velika dobrota, de zasluži dobro slovensko ime. Beseda „ustava“, „ustav“, ktero nekteri Čehi, Poljci, Horvatje rabijo, ne veljá nič, zato kér nič gotoviga ne pomeni in cló nobeniga zapopadka človeku ne da. Nam so Horvatje, Čehi in Poljci tudi v slovstvih rečeh spoštovani in dragi bratje — pa tega nam ne bojo za zlo vzeli, de smo v marsikteri reči bolj zbirljivi, kot oni. Kako slabo je — na priliko — njih beseda ark, arkuš (Bogen) pri papirji. Arcus, Bogen pri zidu (naš obók) naj bo! akoravno je tudi za ta pomenik ptuja beseda — pri papirji pa cló nič ne veljá. — Naš mnogospoštovani Slovenec, sedanji korar, gosp. Jožef Poklukar, so nam svetovali, de naj bi konstitucijo sovlado imenovali, zato kér pri ti vladbi Cesar z ljudstvom vred vladuje. Ali bi ne bilo práv, de bi to besedo v slovenski jezik vpeljali? Kdor kaj boljšiga vé, prosimo, naj nam oznani, de bomo vse prevdarili, nar boljši pa obdržali.

Vredništvo.

Slovenskim vinorednikom!

Veliko lepiga, sosebno kar je našim kmetovavcam koristniga, sim že v Novicah bral. Učeni možjé, razumni kmetovavci, in cló prosti kmetje so svojim rojakam po Novicah marsikaj pokazali, kar poprej ni bilo sploh znano.

Po vsih stranéh naše ljube dežele se umni možjé vsak po svojim znanji ženejo, ter gledajo, svoje skušnje po Novicah razznaniti, si pridelke množiti, boljšati, jih zlahtniti. Ta izgled me je podbódil, tudi svojo mervico na oltar domovine položiti, ter svojim rojakam priobčiti, kar sim mnogo lét v vinoreji skusil.